

ANNVS ET MENSES

I Annus in duodecim mēnsēs dīvidit, quibus haec sunt nōmina: Iānuārius, mēnsis p̄imus; Februārius, secundus; Mārtius, tertius; Aprīlis, quārtus; Māius, quīntus; Iūnius, sextus; Iūlius, septimus; Augustus, octāvus;

5 September, nōnus; Octōber, decimus; November, ūndecimus; December, mēnsis duodecimus ac postrēmus.

Ūnus annus duodecim mēnsēs vel trecentōs sexāgintā quīnque diēs habet. Saeculum est centum anni. Centum anni vel saeculum est longum tempus. Duo saecula sunt

10 ducentī anni. Homō sānus nōnāgintā vel etiam centum annōs vīvere potest; ducentōs annōs vīvere nēmō potest.

Mēnsī p̄imō et mēnsī tertīō ā deīs nōmina sunt: Iānuāriō ā deō Iānō, Mārtiō ā deō Mārte. Iānus et Mārs

15 sunt deī Rōmānī. Iānus est deus cui duae faciēs sunt. Mārs deus bellī est.

Mēnsis September nōminātur ā numerō *septem*, Octōber, November, December ab *octō*, *novem*, *decem*. Nam

kalendārium -i n

Iān.	Capricornus
Febr	Aquārius
Mārt.	Piscēs
Apr.	Ariēs
Māi.	Taurus
Iūn.	Gemini
Iūl.	Cancer
Aug.	Leō
Sept.	Virgō
Oct.	Libra
Nov.	Scorpiō
Dec.	Sagittārius

mēnsis -is m

V	quīntus -a -um
VI	sex̄tus -a -um
VII	sept̄imus -a -um
VIII	octāvus -a -um
IX	nōnus -a -um
X	decimus -a -um
XI	ūndecimus -a -um
XII	duodecimus -a -um
	postrēmus -a -um
	↔ primus
	tre-centī -ae -a
	= CCC (300)
	sexāgintā = LX (60)

tempus -oris n
du-centī -ae -a = CC (200)

Iānus
-īmMārs
-rtis m

nōmināre < nōmen; nōminātur=nōmen habet

antiquus < ante
tunc = illō tempore

nunc = hōc tempore
...igitur = ergō

trīgintā = xxx (30)

ūnus et trīgintā
= xxxi (31)

duo-dē-trīgintā
= xxviii (28)
ūn-dē-trīgintā
= xxix (29)

ūn-decim = xi (11)

item = etiam (: ut
Mārtius)

dīmidia pars = $\frac{1}{2}$

quārta pars = $\frac{1}{4}$

diēs -ēi m

vesper -erī m ↔ māne n

nox noctis f ↔ diēs

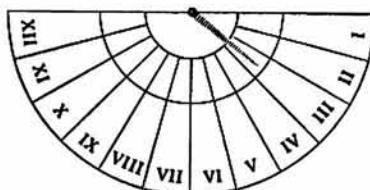
initium -ī n ↔ finis
finis = pars postrēma
initium = pars prima

hōra -ae f

tempore antiquō Mārtius mēnsis pīmus erat. Tunc September mēnsis septimus erat, Octōber, November, 20 December mēnsēs octāvus, nōnus, decimus erant. Nunc autem mēnsis pīmus est Iānuārius, September igitur mēnsis nōnus est, Octōber decimus, November ūndecimus, December duodecimus.

Quam longus est mēnsis November? November trī- 25 gintā diēs longus est. December ūnum et trīgintā diēs habet. Iānuārius tam longus est quam December, sed Februārius brevior est: duodētrīgintā aut ūndētrīgintā diēs tantum habet. Februārius brevior est quam cēterī ūndecim mēnsēs: is mēnsis annī brevissimus est. Mārtius ūnum et trīgintā diēs longus est (et item Māius, Iūlius, Augustus, Octōber). Aprilis trīgintā diēs habet (item Iūnius et September). Sex mēnsēs sunt dīmidia pars annī, trēs mēnsēs quārta pars annī.

Diēs est dum sōl in caelō est. Prīma pars diēi est 35 māne, pars postrēma vesper. Diēs est tempus ā māne ad vesperum. Nox est tempus ā vesperō ad māne. Vesper est finis diēi atque initium noctis. Māne finis noctis est atque initium diēi.

Diēs in duodecim hōrās dīviditur. Ab hōrā pīmā 40 diēs initium facit. Hōra sexta, quae hōra media est inter

hōram prīmam et duodecimam, ‘merīdiēs’ nōminātur.
Hōra sexta vel merīdiēs diem dīvidit in duās aequās
partēs: ‘ante merīdiem’ et ‘post merīdiem’. Merīdiē sōl
45 altissimus in caelō est. Sex hōrae sunt dīmidia pars diēi.

II Nocte sōl nōn lūcet, sed lūna et stēllae lūcent. Lūna
ipsa suam lūcem nōn habet, lūx lūnae ā sōle venit; ita-
que lūna nōn tam clāra est quam sōl. Sōl est stēlla clāris-
sima, quae lūce suā et terram et lūnam illūstrat. Neque
50 tōta lūna sōle illūstrātur, sed tantum ea pars quae verti-
tur ad sōlem; cētera pars obscūra est. Cum exigua pars
lūnae tantum vidētur, lūna ‘nova’ esse dīcitur. Diē sep-
timō vel octāvō post lūnam novam lūna dīmidia vidētur,
quae fōrmam habet litterae D. Diē quīntō decimō post
55 lūnam novam lūna plēna est et fōrmam habet litterae O.
Cum lūna nōn lūcet, nox obscura est.

Diēs mēnsis prīmus ‘kalendae’ nōminātur. Diēs prī-
mus mēnsis Iānuārii dīcitur ‘kalendae Iānuāriae’; is diēs
annī prīmus est atque initium annī novī. Diēi prīmō
60 mēnsis Iūlii ‘kalendae Iūliae’ nōmen est; is est diēs annī
medius.

Diēs tertius decimus post kalendās ‘idūs’ nōminātur.
‘Idūs Iānuāriae’ diēs tertius decimus est post kalendās
Iānuāriās. Item ‘idūs Februāriae’ dīcitur diēs tertius de-
65 cimus mēnsis Februārii. Sed ‘idūs Mārtiae’ diēs est
quīntus decimus mēnsis Mārtii, nam mēnse Mārtiō
(item Māiō, Iūliō, Octōbri) idūs nōn diēs tertius deci-
mus, sed quīntus decimus post kalendās est. Diēs nō-

merī-diēs (< medi-)
: medius diēs
aequus -a -um

lūna -ae *f*

stēlla -ae *f*

lūx lūcis *f*
clārus -a -um

terra

tōtus -a -um: tōta lūna
↔ pars lūnae
cēterus -a -um
obscurus -a -um ↔ clārus
exiguus -a -um = parvus

lūna nova dīmidia plēna

quīntus decimus
= xv (15.)

kalendae -ārum *fpl*

dīcitur = nōminātur

tertius decimus
= xiii (13.)
idūs -uum *fpl*

(mēnsis) -ber -bris *m*,
abl -bri

nōnae -ārum / pl

ante diem octāvum kalendās Iūliās (a. d. VIII kal. Iūl.) = diēs octāvus ante kalendās Iūliās

aestās -ātis / ↔ hiems
hiems /
vēr vēris n
autumnus -ī m

incipere -it -junt
= initium facere

calidus -a -um ↔ frigidus -a -um

imber -bris m
nix nivis f

operīre

hieme montēs nive
operiuntur

nus ante idūs dīcitur 'nōnae' (nōnae Iānuāriae: diēs quīntus Iānuārii; nōnae Februāriae: diēs quīntus Februārii; nōnae Mārtiae: diēs septimus Mārtiī; cēt.)

Diēs octāvus ante kalendās Iānuāriās, quī dīcitur 'ante diem octāvum kalendās Iānuāriās', est diēs annī brevissimus. Ante diem octāvum kalendās Iūliās diēs annī longissimus est. Ante diem octāvum kalendās Aprīlēs (id est diē octāvō ante kalendās Aprīlēs) nox atque diēs aequī sunt; is diēs 'aequinoctium' dīcitur. Item ante diem octāvum kalendās Octōbrēs aequinoctium dīcitur, nam eō quoque diē nox aequa est atque diēs.

Tempora annī sunt quattuor: aestās et hiems, vēr et autumnus. Aestās est tempus ā mēnse Iūniō ad Augustum, hiems ā mēnse Decembrī ad Februārium. Mēnsis Iūnius initium aestātis, December initium hiemis est. Tempus ā Mārtiō ad Māium vēr dīcitur, ā mēnse Septembrī ad Novembrem autumnus. Vēr ā mēnse Mārtiō initium facit. Autumnus ā Septembrī incipit.

Aestāte diēs longī sunt, sōl lūcet, āēr calidus est. Aestās est tempus calidum. Hiems tempus frigidum est. Hieme nōn sōlum imber, sed etiam nix dē caelō cadit. Imber est aqua quae dē nūbibus cadit. Nix frigidior est quam imber. Hieme montēs et campī nive operiuntur. Vēre campī novā herbā operiuntur, arborēs novīs foliīs ornantur, avēs, quae hieme tacent, rūrsus canere incipiunt. Autumnō folia dē arboribus cadunt et terram operiunt. In Germāniā hiemēs frigidiorēs sunt quam in Ita-

liā: altā nive operītur tōta terra et lacūs glaciē operiuntur; hieme Germānī puerī super glaciem lacuum lūdere possunt. Iānuārius mēnsis annī frigidissimus est. Mēnses calidissimī sunt Iūlius et Augustus. Eō tempore 100 multī Rōmānī urbem relinquunt et vīllās suās petunt, neque enim tōtam aestātem in urbe vīvere volunt. —

III Hōra nōna est. Aemilia apud filium aegrum sedet. Cubiculum luce sōlis illūstrātur. Aemilia ad fenestram it caelumque spectat.

105 Aemilia: "Hōra nōna est. Sōl altus in caelō est nec nūbibus operītur."

Quīntus: "Quandō sōl altissimus est?"

Aemilia: "Hōrā sextā vel merīdiē. Sed post merīdiem āēr calidior est quam ante merīdiem."

110 Aemilia fenestram claudit. Iam satis obscūrum est cubiculum.

Quīntus: "Ō, quam longae sunt hōrae, cum necesse est tōtum diem in lectō iacēre!"

Aemilia: "Vēr est. Diēs atque hōrae longiōrēs sunt 115 vēre quam hieme."

Quīntus: "Quandō longissimī sunt diēs?"

Aemilia: "Mēnse Iūniō."

Quīntus: "Iamne mēnsis Iūnius est?"

Aemilia: "Māius est: hic diēs est mēnsis Māii postrēmus. Hōc annī tempore diēs nōn tam calidī sunt quam aestāte et noctēs frigidiorēs sunt."

Quīntus: "Quī mēnsis annī calidissimus est?"

glaciēs -ēīf

lacūs
-ūs m

urbs urbīs f = oppidum
magnum (: Rōma)

puerī super glaciem lacūs
lūdunt

quandō? = quō tem-
pore?

iam-ne

Iūlius Caesar
-aris *m*

(mēnsis) Quīntilis -is *m*
= Iūlius

Caesar Augustus

(mēnsis) Sextilis -is *m*
= Augustus

faciēs -ēi *f*

vult volunt, *inf* velle

Aemilia: "Iūlius."

Quīntus: "Cūr ille mēnsis patris nōmen habet?"

Aemilia rīdet et respondet: "Mēnsis Iūlius nōn ā pa- 125
tre tuō nōmen habet — nōn tantus vir est ille! — sed ā
Iūliō Caesare. Ante tempora Caesaris eī mēnsī erat nō-
men 'Quīntilis' ā 'quīntō' numerō — nōn ā nōmine
tuō!"

Quīntus: "Estne Iūlius mēnsis quīntus?" Puer digitīs 130
numerāre incipit: "Mēnsis pīmus Iānuārius, secundus
Februārius, tertius Mārtius, quārtus..."

Aemilia: "Antīquīs temporibus Mārtius nōn tertius,
sed pīmus mēnsis erat; tunc igitur Quīntilis, qui nunc 135
Iūlius nōminātur, mēnsis quīntus erat, nōn septimus,
ut nunc est. Item mēnsī Augustō nōmen erat 'Sextilis',
quia sextus erat, nunc Augustus nōminātur ā Caesare
Augustō. — Sed hoc satis est. Iam necesse est tē dor-
mīre." Māter enim faciem filiī aspicit eumque oculōs
claudere videt. Aemilia puerum dormīre velle putat. 140

Quīntus: "Sed diēs est. Sōl lūcet. Nocte iubē mē dor-
mīre, cum sōl in caelō nōn est! Ubi sōl est nocte, cum
hīc nōn lūcet?"

Aemilia: "Cum hīc nox est, sōl lūcet in aliīs terrīs
procul ab Italiā et ab urbe Rōmā. Cum nox est illīc, hīc 145
in Italiā diēs est."

Quīntus: "Ergō nunc in aliīs terrīs et urbibus nox est
atque hominēs dormiunt. Hīc diēs est, nec tempus est
dormīre!"

150 GRAMMATICA LATINA

Dēclinātiō quīnta

Diēs brevissimus est ante diem VIII kalendās Iānuāriās. Māne initium diēt̄ est. Diēt̄ p̄mō Iānuāriū nōmen est kalendae Iānuāriae; ab eō diē incipit novus annus. Mēnse Iūniō diēs longī sunt. Iūnius xxx diēs habet: numerus diērum est xxx. Diēbus p̄mīs mēnsium nōmina sunt: kalendae Iānuāriae, Februāriae, Mārtiae, Aprilēs, cēt. Ab iīs diēbus mēnsēs incipiunt.

Singulāris Plūralis

<i>Nōminātīvus</i>	di ēs	di ēs	diēs
<i>Accūsātīvus</i>	di ēm	di ēs	diēs
<i>Genetīvus</i>	di ēt̄	di ērum	diērum
<i>Datīvus</i>	di ēt̄	di ēbus	diēbus
<i>Ablātīvus</i>	di ē	di ēbus	diēbus

Ut 'diēs' *m* dēclinātur 'merīdiēs' *m*, item 'faciēs' *f*, 'glaciēs' *f*, et pauca alia vocābula fēminīna.

— 'Māne' est vocābulum neutrum in dēclīnābile.

Superlātīvus

Aetna mōns altus est, altior quam cēterī montēs Siciliae: is mōns Siciliae altissimus est.

Via Appia longa est, longior quam cēterae viae Italiae: ea via Italiae longissima est.

'Ire' verbum breve est, brevius quam cētera verba Latīna: id verbum Latīnum brevissimum est.

'Altior, longior, brevius' comparātīvus est. 'Altissimus, longissima, brevissimum' superlātīvus est. Superlātīvus est adiectūm dēclinātiōnis I et II: -issim|us -a -um.

PENSVM A

Hōrae di- sunt XII. Hōra sexta di- dīvidit in duās partēs: ante merīdi- et post merīdi-. Sex hōrae sunt dīmidia pars di-. Mēnsis Iūnius xxx di- habet: numerus di- est xxx. Novus annus incipit ab eō di- quī dīcitur kalendae Iānuāriae.

Iūlius mēnsis annī calid- est; Iānuārius est mēnsis annī

diēs	diēs
diēm	diēs
diēt̄	diērum
diēt̄	diēbus
diē	diēbus

in-dēclinābilis -e (*in-dēcl̄*) = quī dēclinārī nō potest

superlātīvus (*sup̄*)

altissimus -a -um
longissimus -a -um
brevissimus -a -um

-issim|us -a -um

Vocābula nova:
annus
mēnsis
diēs
saeculum
tempus
faciēs
māne
vesper
nox
initium
hōra
merīdiēs

lūna
 stēlla
 lūx
 fōrma
 kalendae
 idūs
 nōnae
 aequinoctium
 aestās
 hiems
 vēr
 autumnus
 imber
 nix
 lacus
 glaciēs
 urbs
 postrēmus
 dīmidius
 aequus
 clārus
 tōtus
 obscurus
 exiguis
 calidus
 frigidus
 indeclinabilis
 ündecim
 trīgintā
 sexāgintā
 ducenti
 trecenti
 quīntus
 sextus
 septimus
 octāvus
 nōnus
 decimus
 ündecimus
 duodecimus
 nōmināre
 illūstrāre
 incipere
 operīre
 velle
 erat erant
 vel
 tunc
 nunc
 igitur
 item
 quandō?
 superlātūvus

frigid-. Mēnsis annī brev- est Februārius. Padus est flūmen Italiae long- et lāt-. Sōl stēlla clār- est.

PENSVM B

Iānuārius — pīmus est. December est mēnsis — ac —. Tempore antīquō September mēnsis septimus —, nam — mēnsis pīmus erat Mārtius. Nunc September mēnsis — est. Diēs est tempus ā — ad —. Māne est — diēi, vesper — diēi est et initium —. Diēs in XII — dīviditur. Nocte — et — lūcent, neque eae tam — sunt quam sōl. Sōl lūnam — suā —. Ea lūnae pars quae sole nōn illūstrātur — est.

Vēr et —, aestās et — sunt quattuor — anni. — ā mēnse Iūniō —. Hieme nōn sōlum —, sed etiam — dē nūbibus cadit: montēs et campī nive —. Aqua nōn tam — est quam nix.

PENSVM C

Quot sunt mēnsēs anni?
 Ā quo Iānuārius nōmen habet?
 Quam longus est mēnsis Aprīlis?
 Ā quo mēnsis Iūlius nōmen habet?
 Cūr mēnsis decimus Octōber nōminātur?
 Cūr lūna nōn tam clāra est quam sōl?
 Qui diēs anni brevissimus est?
 Qui diēs aequinoctia dīcuntur?
 Quod tempus anni calidissimum est?
 Quandō nix dē nūbibus cadit?
 Quid est imber?
 Ā quo diē incipit annus novus?